

TANULÓI TEVÉKENYSÉG	TANÁRI TEVÉKENYSÉG – SZÜKSÉGES IDŐ MUNKAFORMA – RÖGZÍTÉSRE KERÜLŐ ISMERETEK	MÓDSZERTANI MEGJEGYZÉSEK
<p>Az óra címe: JÁTSSZUNK SZERKESZTŐSÉGET! Az óra célja: A nyomtatott sajtó alaplíkjainak, elemi kifejezőeszközeinek megismerése, az előzetes élmények (médiá)tapasztalattá alakítása. Szerző: Varga Betti</p>		
<p>Írjátok fel a füzetetekbe az óra címét: A NYOMTATOTT SAJTÓ ALAPMŰFAJAI A gyerekek becsukott szemmel követik gondolatban a tanár meséjét, majd válaszolnak a kérdésre.</p> <p>Vázlatírás. Kulcsfogalmak: média, sajtótermék, nyomtatott sajtó, internet, televízió, újság.</p>	<p>KÉPZELETGYAKORLAT (4 PERC) Helyezkedjete el kényelmesen, csukjátok be a szemeket, és képzeljétek el, amit mondok... Képzeljétek el, hogy a rendkívüli időjárás, a nagy hóviharak miatt egy napon nem jut el hozzátok az újság, nem működik a tévé, a telefon és az internet sem! Nem tudjátok, kell-e iskolába menni, milyenek az utak, bajban vannak-e a barátaitok, mikor ér el hozzátok a segítség. Nem tudjátok, mikor múlik el a rossz idő, nem tudtok felhívni senkit, és a szüleitek nem tudnak utánaérni annak, mit lehetne tenni azért, hogy a problémák megoldódjanak. Nem csak a híreket és a telefonhívásokat kell nélkülözniük, de nem tudtok megnézni egy filmet sem. (Kis szünet, hogy a gyerekek feldolgozzák a hallottakat. Reakciók figyelése.) Mit tennétek? Mivel töltenétek az időt, hogyan próbálnátok pótolni a média hiányát?</p> <p>A mindennapi tájékozódásban alapvető fontosságú a hírek követése, amelyeknek a könyvnyomtatás elterjedése óta máig meglévő fő forrása az újságok. Annak ellenére is meghatározóak maradtak még, hogy a televízió és az internet térnyerésével csökkent a jelentőségük, és ma már egyáltalán nem számítanak pótolhatatlannak. A papír alapú sajtótermékeket (pl. az újságokat, a napilapokat, magazinokat, gyerekújságokat, azaz mindent, amit az újságárusoknál lehet kapni) nyomtatott sajtónak nevezzük. A mai alkalommal a nyomtatott sajtó legfontosabb fogalmait tanuljuk meg, vagyis a hírről, a tudósításról, a riportról és az interjúról lesz szó. A foglalkozás második felében pedig kipróbáljuk, hogyan működik egy szerkesztőség.</p>	<p>A Nemzeti alaptanterv szerint az általános iskola alsó tagozatában a médiatudatosság fejlesztése elsősorban a gyerekek saját médiaélményeinek feldolgozásán és a médiaszövegek kifejezőeszközeivel való ismerkedésen keresztül történik. A tanulók a médiumok elemi kifejezőeszközeinek megfigyelésén keresztül ismerkedni kezdenek a médiumok nyelvével. Az élményfeldolgozás mellett megjelenik a saját és a szűkebb környezet médiahasználati szokásainak feltérképezése, tudatosítása. Az ismeretanyag a gyerekek mindennapi médiaélményeire épít, azokból vett példák alapján beszél a média kifejezőeszközeiről, társadalmi funkcióiról, működésmódjáról.</p> <p>A tudósítás és a riport nehezen elválasztható fogalmak, ha az osztály tempója nem teszi lehetővé a négy alaplíj tanítását, a riport elhagyása javasolt.</p>

TANULÓI TEVÉKENYSÉG	TANÁRI TEVÉKENYSÉG – SZÜKSÉGES IDŐ MUNKAFORMA – RÖGZÍTÉSRE KERÜLŐ ISMERETEK	MÓDSZERTANI MEGJEGYZÉSEK
<p>NYOMTATOTT SAJTÓ A MINDENNAPOKBAN</p> <p>Vázlatírás. Kulcsfogalmak: napilap, hetilap, figyelemfelhívás</p>	<p>FRONTÁLIS SZERVEZÉSŰ KÖZÖS MEGBESZÉLÉS (3 PERC)</p> <p>Tanári kérdések: Milyen újsággal szoktatok találkozni otthon? (Várt válasz: napilapok, hetilapok, magazinok címei) Milyen gyakorisággal jelennek meg ezek? (Várt válasz: naponta, hetente, havonta) A megjelenés gyakorisága alapján megkülönböztetjük egymástól a napilapokat, heti-lapokat és a havonta/negyedévente megjelenő újságokat.</p> <p>Hogyan olvastok újságot? Úgy, mint egy könyvet, vagyis az elejétől a végéig, az első betűtől az utolsóig? (Várt válasz: válogatva, böngészve, bizonyos tartalmakat kihagyva) Mi alapján választjátok ki, melyik cikket olvassátok el? (Várt válasz: a téma érdekessége, a figyelemfelkeltő illusztráció, a hatásos cím miatt)</p>	<p>A saját és a közvetlen környezet médiahasználati szokásainak (internet, televízió, rádió, videojáték, mobilhasználat, könyv) tanulmányozása, megadott szempontok (pl. mennyiség, időrend, látogatott helyek, a kommunikációban résztvevők, műsorok) alapján.</p> <p>A szűkebb környezet médiahasználatának megfigyelése alapján beszélgetés egyes médiaszövegek (pl. újság, újsághír) hétköznapi betöltött szerepéről, funkciójáról.</p>
<p>A HÍR Párban dolgozzatok! Feladat: Olvassátok el a kiosztott két hírt! (Egy MTI-hírt a vombatkölyök és egy álhírt a kiscicák születéséről.) Beszéljétek meg, melyiket találjátok érdekesebbnek? Írjátok fel két-három szóban, mi alapján választottatok!</p> <p>Vázlatírás. Kulcsfogalmak: hír, hírtérték, hír alapkérdései, szerkezete</p> <p>Feladat: A vombatkölyök születéséről szóló hírből gyűjtsétek ki a válaszokat a hír négy alapkérdésére!</p>	<p>TANÁRI IRÁNYÍTÁSÚ PÁROS MUNKA, KIEGÉSZÍTŐ TANÁRI ELŐADÁS (12 PERC)</p> <p>A páros feldolgozás után közös megbeszélése annak, melyik hírt találták érdekesebbnek a gyerekek. (Várt válasz: a vombatkölyökről szólót, mert az érdekes, különleges, szokatlan) Fogalmazzuk meg a hír definícióját: A hír olyan megtörtént dologról számol be, amely szokatlan, meglepő, újdonságnak számít. Legfontosabb ismérvei a tényszerűség (vagyis az, hogy a hír arról szól, ami valóban megtörtént, az egyszerűség, a tömörség, érthetőség.</p> <p>Talán hallottátok is már azt a kifejezést, hogy valaminek hírtértéke van, tehát valami friss és fontos, sokakat érdeklő esemény, bejelentés történt. Tanári kérdés: Mit gondoltok, a váratlanság, szokatlanság alapján mi adja a hírtértékét a kevésbé izgalmas hírnek, a fekete kiscicák születésének? (Várt válasz: a macskák gyors otthonra találása)</p> <p>Bár a két cikk hírtértéke eltérő, a szerkezetük megegyezik. A hírnek ugyanis minden esetben négy alapkérdésre kell választ adnia, ezek:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. kivel (vagy mivel) 2. hol, 3. mikor, 4. mi történt vagy fog történni. <p>Minden hírnek van címe, a legfontosabb információkat tartalmazó rövid bevezetője. Az MTI-hír vombatkölyök megszületéséről számol be a budapesti állatkertben.</p>	<p>A páros munka szövegeit lásd a példatárban.</p> <p>A médiaszövegek kifejezőeszközeinek mélyebb megismerése.</p> <p>A különböző médiaszövegekben megjelenő egyszerű helyszín- és időviszonylatok megfigyelése és értelmezése konkrét médiaszövegeken keresztül. Az elbeszélő személyének azonosítása különböző médiaszövegekben (pl. animációs mesék, filmek).</p>

TANULÓI TEVÉKENYSÉG	TANÁRI TEVÉKENYSÉG – SZÜKSÉGES IDŐ MUNKAFORMA – RÖGZÍTÉSRE KERÜLŐ ISMERETEK	MÓDSZERTANI MEGJEGYZÉSEK
<p>A TUDÓSÍTÁS, A RIPORT ÉS AZ INTERJÚ</p> <p>Vázlatírás. Kulcsfogalmak: tudósítás/tárgyilagos beszámoló, riport/személyes hangvétellő beszámoló</p>	<p>TANÁRI ELŐADÁS (2 PERC)</p> <p>A tudósítás és a riport – hasonlóan a hírhez – szintén a négy alapkérdésre válaszol, de terjedelmesebben, ezért bővebben kifejtheti a témát, hogy mi miért és hogyan történt. Az újságíró beleírhatja az általa érzékelt hangulati elemeket, megszólaltathat általa fontosnak ítélt résztvevőket.</p> <p>A riport a legszemélyesebb sajtóműfaj, mind a témaválasztásban, mind a megközelítésben az újságíró személyes érdeklődése a meghatározó.</p>	
<p>AZ INTERJÚ</p> <p>Vázlatírás Kulcsfogalmak: interjú/párbeszéd szerkezet, interjúalany</p>	<p>TANÁRI SZERVEZÉSŰ KÖZÖS MEGBESZÉLÉS, TANÁRI KIEGÉSZÍTŐ ELŐADÁS (3 PERC)</p> <p>Az egyik legkönnyebben felismerhető műfaj az interjú. Milyen jellemzői vannak? (Várt válasz: párbeszéd, kérdés-felelet szerkezet, az újságíró háttérbe szorul, az interjúalany dominál)</p> <p>A jó interjú komoly felkészülést igényel az újságírótól: képbe kell kerülnie az adott témát illetően, ismernie kell az interjúalany munkáját, eredményeit ahhoz, hogy jó kérdéseket tegyen fel, vagyis hogy arról beszéltesse az alanyt, ami érdekes, fontos, újdonságnak számít – vagyis aminek hírértéke lehet, azaz olvasni fogják.</p> <p>Míg a hír és a tudósítás, a riport valamiről/valakiről szól, addig az interjú valakivel készül.</p>	
<p>Párban beszéljétek meg, hogyan készülnétek fel a vombatok állatkerti gondozójával készülő interjúra! Hol olvasnátok utána a témának?</p>	<p>PÁROS MUNKA, TANÁRI SZERVEZÉSŰ KÖZÖS MEGBESZÉLÉS (3 PERC)</p> <p>Milyen módjai lehetnek a felkészülésnek? (Várt válasz: könyvtár, internet, állatkert felhívása, természettudományos újságok, természetfilmek)</p>	

TANULÓI TEVÉKENYSÉG	TANÁRI TEVÉKENYSÉG – SZÜKSÉGES IDŐ MUNKAFORMA – RÖGZÍTÉSRE KERÜLŐ ISMERETEK	MÓDSZERTANI MEGJEGYZÉSEK
<p>Csoportokba rendeződés után egy országos, regionális vagy helyi újság címlapját kapják meg a csoportok.</p> <p>A címlap elemeit beazonosítják a táblán szereplő fogalmakkal, a megoldást elmondják.</p> <p>Vázlatírás. Kulcsfogalom: címlapsztori</p> <p>A figyelemfelkeltő elemek kiscsoportban való megbeszélése, lejegyzése, majd bemondása.</p>	<p>TANÁRI SZERVEZÉSŰ CSOPORTMUNKA (15 PERC)</p> <p>A tanár kialakítja a kiscsoportokat, majd felírja a táblára. szétszórva, jól elkülönítve egymástól: címlapsztori, cím, alcím, képi illusztráció, folytatásos cikk, rövidhír, bevezető, hirdetés, interjú, tudósítás, riport, szerkesztői jegyzet, olvasói levél, felhívás</p> <p>Instrukció: A táblán különböző fogalmakat olvashattok. Nézzétek meg a kapott címlapot! Azonosítsátok be a címlap elemeit a táblán látható fogalmakkal! Nem biztos, hogy mindet megtaláljátok.</p> <p>Mire találtatok példát a kapott címlapon? Honnan ismertétek fel ezeket? Nehéz volt beazonosítani őket?</p> <p>A nap vezető híre a címlapsztori, amely gyakran nagyméretű fényképes illusztrációt kap. Általában nem fejeződik be a címlapon, hanem valamelyik belső oldalon folytatják.</p> <p>Mit gondoltok, mi alapján dől el, miből lesz címlapsztori? (Várt válasz: aktualitás, esemény közvetlen hatása az olvasókra, legnagyobb hírértékű anyag a lapszámban)</p> <p>Feladat: Gyűjtsétek össze, milyen figyelemfelkeltő elemeket, eszközöket találtok a címlapon! Mi az, ami vonzza a tekintetet?</p> <p>A nyomtatott sajtó figyelemfelkeltő eszközei: eltérő betűméret, illusztráció, vizuális kiemelés (pl. keret, háttér színnel való kitöltése), az oldalon való elhelyezés, játék a címekkel (felcímek/alcímek)</p>	<p>Javasolt egy A/3-as méretű országos napilapot választani. (És fénymásolni, hogy minden csoportnak jusson belőle legalább egy saját példány.)</p>
<p>A SZERKESZTŐSÉG</p> <p>Vázlatírás. Kulcsfogalmak: rovatok, főszerkesztő, szerkesztő (rovatvezető, olvasószerkesztő), újságíró</p>	<p>FRONTÁLIS SZERVEZÉSŰ KÖZÖS MEGBESZÉLÉS (3 PERC)</p> <p>A szerkesztőség hierarchizált rendszer: a főszerkesztő dönt a legfontosabb kérdésekről, pl. arról, mi lesz a címlapsztori, milyen cikkek maradjanak ki, kerüljenek be a lapba. A cikkeket témakörönként írják, az azonos témájú anyagok (pl. a kulturális hírek, interjú egy színházigazgatóval, moziműsor a kultúrarovatba kerül). A rovatok tehát tematikusan szerveződnek, élükön a rovatvezetővel, aki irányítja az újságírók munkáját. Az olvasószerkesztő átnézi a kész cikkeket, javítja a helyesírási, nyelvhelyességi hibákat, jelzi a logikai ellentmondásokat.</p>	<p>A hírműfajhoz kapcsolódó meghatározó tevékenységek (pl. újságíró, fotóriporter) azonosítása, főbb elemeinek megismerése.</p>
<p>SZÜNET</p>		

TANULÓI TEVÉKENYSÉG	TANÁRI TEVÉKENYSÉG – SZÜKSÉGES IDŐ MUNKAFORMA – RÖGZÍTÉSRE KERÜLŐ ISMERETEK	MÓDSZERTANI MEGJEGYZÉSEK
<p>SZERKESZTŐSÉGI MUNKA</p> <p>Feladat: A csoportok egy-egy rovatot képviselnek, a cél, hogy a feladatra szánt idő végén elkészüljenek egy-egy hírrel.</p> <p>Feladatok:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Jelöljétek ki a rovatvezetőt! Az ő feladata lesz eldönteni a vitás kérdéseket, például azt, miről írjatok cikket. 2. Minden csoport kapott egy borítékot. Három-három témajavaslatot találtok benne, döntsétek el, melyiket írjátok meg a rovatotokba! 3. Kezdjétek el kidolgozni: írjátok fel az írólapra a négy alapkérdés (ki, mikor, hol, mit) tényeit! 4. Dolgozzátok ki a hírt! Legfeljebb 6 rövid mondatot írjatok! 5. Mialatt a többi csoport cikket ír, a tervezők készítsék el az újság címsorát. Ha korábban végeztek, mint az újságírók, olvasószerkesztőként segítsenek be a cikkírásba! 6. Ha készen vagytok, másoljátok át a cikket egy tiszta írólapra! Adjatok címet, és valamilyen figyelemfelhívó eszközzel emeljétek ki a cikket! (Pl. ragasszatok mellé képet, rajzoljatok hozzá ábrát/keretet, színezzétek ki a hátterét.) 	<p>DIFFERENCIÁLT CSOPORTMUNKA (25 PERC)</p> <p>A 3-4 fős csoportok felosztása a következőképpen javasolt:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. csoport: kultúrarovat 2. csoport: sportrovat 3. csoport: környezetvédelmi rovat 4. csoport: oktatási rovat 5. csoport: szabadidőrovat 6. csoport: tervezők/olvasószerkesztők <p>Témajavaslatok:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. csoport: könyvajánló, filmajánló, beszámoló az iskolai ünnepélyről 2. csoport: a sportrovat esetében: ki nyerte a focimeccset az iskolai bajnokságon, beszámoló a testnevelés óráról, választható sportfoglalkozások az iskolában 3. csoport: háziállattartás, új állat az állatkertben, különleges madárfajt figyeltek meg az iskola mellett 4. csoport: új tanár érkezett az iskolába, új osztálytársat kaptunk, felújították a tornatermet 5. rovat: új szakkörök indulnak, kiállítást szerveznek a kézműves szakkörösök, kirándulást szervez az iskola. 	<p>A csoportok száma értelemszerűen csökkenthető, de bővíthető is további rovatokkal az osztály érdeklődéséhez igazodva (pl. film-, képregényrovattal).</p> <p>Szükséges eszközök: írólapok, reklámújságból kivágott fotók, színes ceruzák, cellulux és/vagy ragacsgyurma</p> <p>A vázlatban megadott témajavaslatoktól természetesen el lehet térni, de érdemes az iskola, az osztály életéhez igazítani az újakat.</p> <p>Cél a saját médiaélmények feldolgozása (pl. a rajzolás, a szerepjáték segítségével), megtanítani, hogy a médiaszövegek emberek által mesterségesen előállított tartalmak, a médiakörnyezet szereplőinek azonosítása: médiatartalom-előállítók és a fogyasztók/felhasználók.</p>
<p>ROVATVEZETŐK VITÁJA</p> <p>Feladat: A csoportok állapodjanak meg 2-2 dologban, amivel érvelhetnek amellet, hogy az ő cikkük a legfontosabb, tehát annak kell lennie a címlapsztorinak. Írjátok fel!</p>	<p>TANÁRI VEZETÉSŰ VITA (6 PERC)</p> <p>A rovatvezetők jöjjenek ki a tanári asztalhoz, álljanak körbe. A tanár (főszerkesztő) hallgassa meg az érveket, és mérlegeljen, melyik cikk lesz a vezető hír.</p>	
<p>AZ OSZTÁLY CÍMLAPJA</p> <p>Rovatvezetők ragasszák fel a táblára a cikkeket, rakják ki belőlük az osztály saját címlapját! A tervezők beleszólhatnak a cikkek elrendezésébe.</p>	<p>TANÁRI SZERVEZÉSŰ ÚJSÁGÖSSZERAKÁS (3 PERC)</p>	

TANULÓI TEVÉKENYSÉG	TANÁRI TEVÉKENYSÉG – SZÜKSÉGES IDŐ MUNKAFORMA – RÖGZÍTÉSRE KERÜLŐ ISMERETEK	MÓDSZERTANI MEGJEGYZÉSEK
<p>ÉRTÉKELÉS, SZAVAZÁS Írjátok fel egy lapra, hogy a rovatotok szerint: Melyik cikk lett a legfeltűnőbb? Melyik cím a legjobb? Melyik hírt találjátok a legérdekesebbnek? (A rovatok munkatársai nem szavazhatnak a saját cikkükre.)</p>	<p>TANÁRI VEZETÉSŰ KÖZÖS MEGBESZÉLÉS, VITA (7 PERC) Mire figyeltetek a cikkek írásakor? (Várt válasz: egyszerűség, érthető megfogalmazás, alaptények hiánytalan bekerülése) Miben volt a legnehezebb megállapodnotok a rovaton belül? Szavazatok összesítése, eredményhirdetés</p>	<p>A cél, hogy a tanulók a médiaszövegek értelmezése alapján feltevéseket, állításokat fogalmazzanak meg a szöveg keletkezésének háttéréről, az alkotó/közlő szándékáról.</p>
<p>HÁZI FELADAT: Kérdezzétek meg otthon, milyen újságokból tájékozódnak a szüleitek, melyik alaplíraját kedvelik a legjobban? Írjátok az otthoni tájékozódási szokásokról rövid, legfeljebb 5 mondatos hírt, figyeljete az alaptények megjelenítésére!</p>		
<p>FELHASZNÁLT IRODALOM: Film- és Médiafogalmak kishoztára. Korona Kiadó. Budapest, 2002, különösen ajánlott szócikkek: hír (230-231. oldal), hírték (231-232. oldal) Balázs Géza: Médiaműfajok. Összefoglaló az újságok, a rádió és a televízió műfajairól, Magyar Rádió, Bp., 2002, különösen Újság, 12-33. Walter Benjamin: A műalkotás a technikai sokszorosíthatóság korában = Uő.: Kommentár és Prófécia, Gondolat, Budapest, 1965, 301-334. Bernáth László (szerk.): Bevezetés a műfajismeretbe; Dialóg Campus-MÚOSZ, Bp-Pécs, 2008. Földes Anna: Újságírás és irodalom, Kaposvári Egyetem, Kaposvár, 2004, különösen: A sajtó poétikája, 53-74., A riport – irodalmi műfaj, 74-110. Szirmai Éva: A sajtóműfajok elmélete, JGYF, Szeged, 2005</p>		

[6]